

CE ESTE GÂNDIREA LATERALĂ?

prof. Bereholschi Anișoara

G.P.P. „Albă ca Zăpada” Vatra Dornei

Gândirea îndelinește în sistemul psihic uman un rol central și este definitivă pentru om, ca subiect al cunoașterii logice, raționale și se definește ca procesul cognitiv de însemnătate centrală în reflectarea realului care, prin intermediul abstractizării și generalizării coordonate în acțiuni mentale, extrage și prelucrează informații despre relațiile categoriale și determinative în forma conceptelor, judecăților și raționamentelor.

Studii îndelungate și sistematice au evidențiat faptul că în organizarea operațiilor intelectuale intervin direcții și formule diferite. Unele sunt formule definitive de lucru, care au ajuns să fie standardizate pentru că în raport cu sarcina parțial propusă au o eficiență sigură – algoritmul. Celelalte, dimpotrivă, sunt modalități de incitare, activare a gândirii și lucrului intelectual în general, de orientare fără siguranța modului cum se va opera în continuare, metoda de lucru constituindu-se „din mers” și chiar în diferite variante, rezultatele finale fiind nesigure – euristica. Euristica nu rămâne la gândirea de tip „da – nu”, „alb – negru”, ci suscită producția intelectuală divergentă, în care se admit diverse variante și soluții, considerate a fi nu reciproc – exclusive ci complementare.

În acest context al cercetărilor privind fascinanta, surprinzătoarea și inepuizabila gândire omenească, apare în 1967 termenul de „**gândire laterală**”, care își propunea să desemneze un proces sistematic de a gândi, depășind tiparele limitative ale gândirii logice. Creativitatea încetează, deci, a mai fi apanajul exclusiv al artiștilor, devenind un instrument practic la îndemâna oricui dorește să învețe să gândească diferit. De la copiii de vârstă preșcolară la echipele manageriale de vârf, gândirea laterală a adus tuturor celor care au aplicat-o o nouă perspectivă asupra felului în care funcționează propria minte și o uimitoare creștere a capacității de a propune idei noi, de a găsi soluții și a obține rezultate uimitoare.

Astăzi, după mai bine de 40 de ani, gândirea laterală și-a câștigat un binemeritat loc în Dicționarul Oxford și o reputație mondială de metodă infailibilă de creștere a productivității și de obținere a unor soluții inovatoare optime la orice problemă. O dovedesc numeroasele companii internaționale pentru care gândirea laterală reprezintă acum cheia reușitei, printre care Boeing, Bosch, Coca-Cola, Ford, IBM, Intel, McDonalds’, Nestle, Nokia, Procter&Gamble, Rolex sau

miile de școli din întreaga lume în care metodele gândirii laterale sunt instrumentele de predare cotidiene.

Gândirea laterală se ocupă, de asemenea, cu spargerea barierelor conceptuale ale vechilor idei. Aceasta duce la o schimbare de atitudine și de abordare; ne face să privim cu totul altfel lucruri pe care le-am privit întotdeauna în același fel. Eliberarea de vechile idei și stimularea unora noi sunt două aspecte îngemănate ale gândirii laterale.

Sugestivă în acest sens este ilustrația cu hotelul în care oaspeții se plâng de faptul că deplasarea ascensorului este una foarte lentă, aceștia trebuind să-l aștepte minute în șir. Problema a devenit atât de serioasă, încât a fost sesizat managerul hotelului. Conform gândirii liniare, s-ar apela la firma responsabilă de service-ul ascensorului. Dar ce se întâmplă dacă cei chemați la fața locului nu constată nicio defecțiune în funcționarea liftului? Recurgând la gândirea laterală, se poate găsi o altă variantă, și anume: este chemată o altă firmă care să instaleze oglinzi mari în imediata vecinătate a liftului, oglinzi în care oaspeții hotelului, așteptând venirea liftului, să se poată admira, aranjându-și părul sau îmbrăcămintea. Astfel, timpul ar trece mult mai repede pentru aceștia.

Incitantă este și înțelegerea situației următoare: un bărbat locuiește la ultimul etaj al unei clădiri foarte înalte. În fiecare zi, acesta folosește liftul, pentru a coborî și a merge la serviciu. La întoarcerea acasă, nu poate parcurge cu liftul decât prima jumătate a etajelor, trebuind să folosească scările pentru ultima parte, cu excepția zilelor în care plouă. Gândirea laterală ne poate ajuta să explicăm aspectul descris într-un mod foarte simplu: bărbatul în cauză este foarte scund, astfel încât, atunci când folosește liftul pentru a urca, nu poate ajunge la butoanele corespunzătoare etajelor superioare, acestea aflându-se la o înălțime apreciabilă. Dacă plouă, bărbatul are la el o umbrelă pe care o folosește la acționarea butoanelor la care în mod normal nu ajunge. La coborâre nu are nici o problemă, pentru că butonul corespunzător parterului este cel mai de jos.

Gândind lateral, admitem că punctul nostru de vedere nu este singurul corect și că nu trebuie să ne certăm pentru a ni-l impune, nu punem etichete, nu schimbăm vorbe ce pot supăra. În activitatea cu preșcolarii, apreciem ideile originale ale acestora, variantele fiecăruia, devenim empatici, deschiși, comunicativi, interesați de alte idei, chiar dacă, diferite uneori de cele pe care le-am găsit noi. Un alt aspect pozitiv al gândirii laterale e acela că, învățând copiii să lucreze în

echipă, eliminăm înverșunarea, stresul, competiția inutilă în favoarea unei comunicări sincere și deschise, prietenoase, tolerante.

Chiar dacă acest termen de „gândire laterală”, pare a fi unul modern, caracteristic timpurilor pe care le trăim, cred că, de fapt, e un principiu biblic, practicat de însuși Mântuitorul Iisus Hristos în timpul scurtei, dar atât de intense și folositoare trăiri pe acest pământ și reluat de apostolul Pavel, sub inspirația Duhului Sfânt în Epistola către Romani, capitolul 14, sugestiv fiind versetul 3 „Cel ce mănâncă să nu-l disprețuiască pe cel ce nu mănâncă, iar cel ce nu mănâncă să nu-l judece pe cel ce mănâncă...” pentru că „fericit este cel ce nu se osândește pe sine în ceea ce alege” (cap. 14, versetul 22). Dacă înlocuim verbul „mănâncă” doar cu „vaccinează”, „votează” și le supunem unei abordări cognitive laterale, așa cum e descrisă mai sus, am avea o societate în care oamenii nu ar fi divizați, polarizați, angajați unii împotriva altora, ci am avea oameni liberi, echilibrați, oameni civilizați, implicați și angajați pentru a fi utili, în locul în care se află: familie, societate, biserică, școală, parlament. Dacă nu avem oameni de acest fel acum, poate că e momentul să-i formăm de acum înainte...

Bibliografie:

1. Kieran Egan, *Imaginația în predare și învățare*, Editura Didactica Publishing House, București, 2008;
2. Paul Popescu – Neveanu, Mielu Zlate, Tinca Crețu, *Psihologie*, manual pentru clasa a X-a a școlii normale și licee, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București, 1996;
3. <https://iteach.ro/experientedidactice/despre-gandirea-laterala-aplicatii-in-educatie>
4. <https://intelligence.sri.ro/gandirea-laterala/>